

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "

PENTRU ROMÂNIA
ȘI STRĂINĂTATE:

Pe un an . . . 40.— franci

TELEFON

pentru oraș și interurban
Numărul 750.

ROMÂNUL

REDACTIA ȘI
ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE
se primesc la
administrație.

Mulțămile publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
MANUSCRISELE NU SE
RAPAZĂ.

Serbările dela Caransebeș.

Dela corespondentul nostru special. —

Caransebeș, 8 Noemvrie.

A tresărit adânc Carașul, — după 24 de ani de somnolență. O dimineață limpede i-a zimbit — și umbrele, ce-au stăpânit aici un sfert de veac, s'au risipit ca prin farmec. Nu ne venia să credem, că suntem în posomoritul colț de țară, a cărui poveste, din frumoasă ce-a fost odată, se distrămasă atât de mult în anii din urmă.

De mult nu ni s'au desmișnit iluzii în chip mai fericit. „Boala Carașului” să fi fost numai o simulare? — ne întrebam, și răspunsul ne-a fost dat peste toate așteptările, în aceste trei zile de puternice manifestațiuni românești.

Trei evenimente, din cari fiecare reclama o serioasă reculegere a forțelor, — au putut să fie însuflețite simultan și cu o putere nebănuită, de conștiința românească a societății din Caraș: congresul Societății pentru fond de teatru, congresul învățătorimeii din partea locului și reprezentațiile trupei Antonescu. Dela 1889, când Caransebeșul găzduise ultima oară Societatea pentru teatru, Români din țara lui Doda n'au avut zile mai frumoase ca acum — și ei ne-au probat, că acel clasic pământ al calităților noastre de rasă, poate să mai fie, — cum fusese multă vreme înainte — un centru de căpetenie pentru toate acțiunile noastre obștești.

Dorim ca semnele de vigoare ce ne-au dat, să nu fie expresia unei conștiinți spontane, ci preludiile viei ale reculegerii statornice, adânci.

Asupra momentelor de emoție și a celor de importanță durabilă vom reveni în numerele noastre viitoare, — acum vom da numai o diagramă a celor petrecute, amintind că înțelesul acestor serbări e de-o tensiune cu atât mai superioară cu cât ele au fost luminate de participarea activă a P. S. Sale episcopului Dr. E. M. Cristea, dându-ni-se în cadrul serbărilor o pildă (de mult așteptată) de cum așteptăm să fie un episcop român.

Primirea președintelui congresului S. T. R.

Se știe, că însărcinarea de-a conduce congresul Societății fondului de teatru a primit-o d. Vasile Goldiș, directorul ziarului nostru. Dsa a sosit la Caransebeș Vineri seara, la orele 6, însoțit de d. Dr. Gh. Dobrin din Lugoj, membru în comitet. Ceilalți membri ai comitetului (dd. Dr. Iosif Blaga, Dr. N. Vecerde, secretarul literar Dr. Horia Petrescu) sosiseră înainte.

În gară mii de oameni, cu torte, cu flori. La coborâre corul reuniunii de cântări din Caransebeș a cântat două cântece eroice. Președintele comitetului de organizare a serbărilor, d. secretar consistorial Dr. Cornel Cornean, a rostit un însuflețit cuvânt de bună primire. A răspuns d. Goldiș, schițând însemnătatea serbărilor. Cuvintele dsale au fost urmate de un marș triumfal, cântat de fanfara vestită a țărănilor din Vrani. Birjele se pun în mișcare, în pasul domol al cailor și sub cerul luminat de lună, corțeul intră în oraș. Un tablou gran-

dios, feeric: nesfârșitul chenar de torte de-a lungul birjelor, în urmă fanfara și miile de oameni, orașul iluminat pe-o întindere de peste un kilometru a străzii centrale, în față spectrii luminați de lună ai uriașilor munți...

După învarturare, către orele 9, fanfara din Vrani și corul reuniunii de cântări din localitate, au concert în fața reședinței episcopiei, unde era găzduit comitetul. Strada geme de lume. În pervazul ferestrelor apar membrii comitetului, în mijloc figura frumoasă, stăpânitoare a dlui Goldiș. D. Dr. Cornel Cornean spune o poetică cuvântare, urând izbândă Societății și sărbătorind pe d. Goldiș, căruia-i aduce omagiile caransebeșenilor. D. Goldiș răspunde emoționat, povestind reminiscențe de acum 27 ani, când și-a început cariera publică aici la Caransebeș. Vocea dsale răsună clară, metalică, stăpânind departe împrejurimea. I se fac ovații. Orchestra țărănească cântă iarăș, frumos, de ne uimește pe toți. Într'un târziu multimea se risipește, steagul bogat al reuniunii de cântări se retrage — și lumea umple restaurantul „Pomul verde”, unde se ține obișnuita seară de cunoștință, în vie animație până 'n miezul nopții. Pompierii au păzit o ordine exemplară, tot timpul.

Ziua I.

Stăpânește exclusiv graiul românesc pe toate străzile inundate de multime. La liturghia din catedrală azistă episcopul Cristea. Oficiază în frunte cu P. C. S. Dr. Iosif Olariu, părintele protopop Ghidiu, părintele Șandru și diaconul Magdescu. Cântă corul țărănilor din Mărcina și corul seminariștilor. O exemplară solemnitate stăpânește, învie tot farmecul ritului răsăritean sub gesturile ceremoniale ale episcopului.

Deschiderea congresului.

Se ține în sala festivă a primăriei din perețele căreia te isbește portretul odios al lui Burdea... la parte la deschiderea congresului și episcopul. Intrarea lui în sală, și apariția comitetului în frunte cu d. Goldiș întâmpină aplauze. La masa președințială iau loc episcopul, dd. Goldiș, Dr. I. Maniu, Dr. Vecerde, Dr. Blaga, Dr. Dobrin, protopopul Ghidiu, Dr. H. Petrescu. În colț trimișii ziarelor.

Notar este ales d. Petrescu.

În sală o ghirlandă nesfârșită de pălării de dame. Fețele înalte bisericesti ale Caransesului, — la mijloc figura patriarhală a arhimandritului Musta, — sunt prezente, dimpreună cu un mare număr de intelectuali venți de pretutindeni, dar mai ales din părțile Oraviței.

Președintele congresului, d. Vasile Goldiș rosteste, cu o dicțiune clasică, următorul discurs de deschidere:

Preasfințite Domnule Episcop!

Onorată Adunare generală!

Imprejurări din parte-mi mult regretate mi-au prilejit acum pentru a treia dată onoarea a prezida adunarea generală a societății teatrale românești. A trebuit să regret aceste împrejurări mai ales pentru cuvântul, că societatea noastră tocmai acum se află pe pragul unor înoini cerute de obștea românească și la porțile ei bate tot mai insistent dorul neamului nostru de a vedea întrupat odată visul său dulce: teatrul românesc în Ungaria și

Tara-Ardealului. Dorul acesta îndelung s'a învăpăiat mai vârtos tocmai în săptămânile recente, când o mare parte a societății noastre a putut să aibă fericirea de a-și scălda sufletul în apele răcoritoare ale artei dramatice românești. Creațiunile măiestre ale lui Ion Brezeanu, arta neîntrecută a doamnei Maria Ciucurescu, și prestațiunile distinse ale tuturor cerolalalți societari din compania iscusitului director d. Victor Antonescu au produs dovada mai presus de orice idioală, că o singură reprezentație teatrală, întru desrăbirea noastră sufletească, valorează mai mult decât sute de volume și reviste despre teatru și acum cu glasul tot mai ridicat și cu putere irezistibilă Români din Ungaria și Ardeal strigă spre noi: dați-ne nouă teatru românesc!

În clipa aceasta deci, când activitatea societății teatrale românești se află la răscruce, trebuie să regretăm cu toții, că nu ni s'a lăsat norocul să auzim dela acest loc cuvintele luminătoare ale distinsului nostru președinte d. Dr. Ioan Mihu ori sfaturile înțelepte ale inimosului vicepreședinte d. Virgil Onițiu, cari amândoi investiți cu încrederea bine întemeiată a neamului nostru aveau chemarea și îndreptățirea și mai presus de toate aveau bogăția experienței și profunditatea înțelegerii pentru de a fixa cărările și a lumina problemele cele mai apropiate ale acestei societăți. Eu m'aș face vinovat de nota necuviinței, dacă prin desfășurarea convingerilor mele individuale referitoare la chestia teatrului românesc în Ungaria și Ardeal aș încerca să previn acțiunei noului comitet, pe care tocmai onorata adunare generală de acum este chemată să-l așeze în fruntea acestei societăți. Nu voi abuza deci de onoarea ce mi s'a dat prezidând această adunare, ci mă voi mărgini la relevarea unor adevăruri, cari ni se impun chiar prin viața de până aci a societății teatrale românești.

Intemeiată prin credința unui vizionar societatea pentru crearea fondului de teatru național român decenii de-arândul părea celor mai mulți încercare nesocotită pentru realizarea unei utopii. Se credea atât de îndepărtat, chiar imposibil, visul unui teatru românesc al nostru, încât propagatorii idealisti ai mărețului scop erau socotiți ca oameni certați cu realitatea și erau acuzați chiar de cheltuirea inutilă a unor energii, cari ar putea să fie puse în serviciul altor scopuri obștești mult mai folositoare, la tot cazul mai realizabile. A fost grea munca într'adevăr, a fost neumblată cărarea și plină de stavile și mai vârtos sărăcia noastră adeseori pune la cercare chiar și credința celor mai buni apostoli ai măreței idei, dar iată după patruzeci și trei de ani, fără sprijinul

vreunui mecenat, fără darul princiar al vreunui milionar, din cari atât de mulți se îmbuibă prin munca brațelor românești, din părălutele Românilor săraci, societatea teatrală se află la pragul realizării dulcelui nostru vis și acum credem cu toții, că în curând vom avea teatrul nostru românesc. Credința tare a învins și istoria societății teatrale românești trebuie să însenineze gândurile noastre, să întărească nădejile noastre și mai vârtos la lumina ei iarăși și iarăși trebuie să ne pătrundem cu toții de adevărul, că numai prin noi înși-ne se poate face mântuirea noastră, dar ea se va face, căci noi o vom. Din cugătărilor lui Mare Aurel către sine însuși imi vin aminte aci clasicele cuvinte: „Când principiul dominant din noi își urmează ne tulburat firea sa, el știe să rămâe față de întâmplările vieții în domeniul posibilității și al realității. Nu simte nici o atracție către materia subordonată, ci se aruncă ca o flacăra către culmile cele mai înalte, către înălțimile eterice. Piedecile materiale, ce i-se pun în cale, îi întăresc și mai mult, ajutându-l să se hrănească și să crească, întocmai ca focul, ce arde tot înaintea lui. Ce ușor poți stinge flacăra unei candelă! Dar ia lasă luminița ei să se măsoare în voce cu materialul ce vrea să o înădușe și vei vedea, cum alegându-l și hrânindu-se cu el, ea mereu tot crește și se înalță tot mai sus!”*)

Voiește și vei putea, ne învață din nou cu putere irezistibilă istoria societății teatrale românești. Și ce bine este putând să relevăm acest adevăr tocmai în zilele noastre, când duhul vremilor neiertătoare a început să verse picuri de otravă ucigătoare în sufletele multora din rândurile noastre, sădind în straturile nădejilor unui neam oropsit sămânța îndoielii, a abdicării, a temerei. Șoaptele neputinței și ideologia utilitarismului ucigător de neamuri să dispară însă din mijlocul nostru, căci noi suntem la începutul vieții și ne aducem aminte, că temelia de mărire a Romei au pus-o Cincinații și Regulii săraci, dar curați, cinstiți, viteji, cu credința tare în sufletele lor și gata în orice moment a aduce orice jertfă, chiar și pe aceea a vieții, pentru binele și fericirea neamului lor. Idealismul în înțelesul curat al cuvântului, adecă subordonarea desăvârșită a intereselor individuale intereselor obștei, este singurul principiu, care înalță neamurile și poate să producă adevărata fericire omenească pe pământ. Sunt mai presus cele sufletești, decât cele trupești și istoria întregii omenimi dă de minciună învățăturile acelor, cari susțin, că cea mai de căpetenie nizuință a popoarelor are să fie îmbogățirea materială, căci niciodată bogăția nu întărește virtutea, ci virtutea produce bogăția, aceasta deci s'o avem și vom avea toate celelalte.

Numai atunci neamul nostru va deveni fericit și puternic, când toți fiii săi vor ști să se solidarizeze în serviciul idealului național. Această solidarizare clădește viitorul, dar numai atunci va fi cu putință, când își va avea rădăcinile adâncite în istoria vremilor apuse. Să fim cu ochii ațintiți spre viitor, dar în inimile noastre să primim toată moștenirea de suferinți ale înaintașilor noștri din veacuri. Cu atât mai ușoară va fi străduința noastră spre mai bine, cu cât alături de noi vom avea oștirile fără sfârșit ale strămoșilor noștri. Ei sunt cu noi, ei vin cu noi, când îi

*) Convorbiri Literare: Anul XLVI Nr. 9, pag. 1029.

chemăm, așa cum îi vede poetul în ceasul sfintei inspirații:

Din amurgul umed când se face sară,
Sufletul vă simte cum imi treceți pragul,
C'antr'o casă mică albă dela țară
Eu vă văd alături, mi-e mai mare dragul...
Sunteți fără număr, popi cu bărbi cărunte,
Cu lumina scrisă 'n frunțile senine,
Cercetași de codri și păstori de munte,
Ceată nesfârșită, voi veniți cu mine. *)

În zilele acestea, când ne-am adunat întru preamărirea culturii românești, cea mai nebiruită cetate a ființei noastre naționale, sufletele tuturor fie încălzite de simțul solidarității în serviciul neamului nostru românesc. Când această solidarizare va fi desăvârșită, noi am învins.

Adunarea generală o declar deschisă.

Sfârșindu-se aplauzele, episcopul *Cristea* înlăntuiește auditorul cu o cuvântare de concepție, din care am putut să prindem următoarele:

*Mult stimat domnule președinte,
Onorat comitet,
Onorată adunare generală,*

Trei momente, trei forțe de căpetenie, au înălțat omenimea până la nivelul, la care se află astăzi. Istoria civilizației omenesti le înșiră între marile „bunătăți” ale omenimei.

Aceste trei bunătăți sunt *Știința, Religia și Arta.*

I. *Știința*, tehnica etc. cu progresele ei neimaginabile îți umplu sufletul de mândrie, carea isvoarește din conștiința înălțimii, până la care se poate avânta mintea, intelectul omului, descoperindu-ne atâtea lucruri și colțuri până acum ascunse, necunoscut. Dar acest spirit de scrutare științifică — ori cât de enorme și mărețe succese ar obține — nu duce la liniștirea și mulțămirea omenimii. Din contra multe jertfe nu-i ajung și tot mai multe cere.

Trăind omul esclusiv în atmosfera științei, ar duce o viață destul de sbuciumată, dacă nu l-ar atinge zefirul plin de liniște și mângâiere al sentimentelor isvorite din religie.

II. *Religia* pe baza adevărilor relevante pe cale supranaturală — de o ființă divină — îl îndeamnă pe om la faptele inbirii creștinești în toate nuanțele sale, la fapte, cari culminează în iubirea până și a contrariilor precum și în sentimentul iertării.

Nicicând nu-i omul mai lipsit de demnitatea omenească, mai josnic, ca în momentele de răsunare; iară de altă parte nicicând nu stă mai sus pe scara demnității sale, nicicând nu-i mai nobil decât, când știe ierta și celui mai mare răufăcător. „Doamne iartă-le, că nu știu ce fac” a zis însuși *Cristos*.

Asemenea fapte nobilizează sufletul, înalță pe om sus de tot.

III. *Arta* cu produsele ei cu adevărat artistice ne îmbogățește viața cu idei și sentimente noi, pe cari realitatea nu ni le poate oferi. Ea *idealizează* realitatea și prin aceasta ne și nobilizează sufletul.

Știința, care se ocupă cu produsele de artă, adecă *estetica* mai nouă, zice, că arta — reduce binișor simțul realității, îl scoate pe om din realitatea vieții, cu grijile, necazurile ei și suferințele ei (Volkelt: System der Aesthetik), ridicându-l din atmosfera vieții de toate zilele într-o lume a fanteziei, într-o lume așanumită a „*aparenței artistice*”, dar care totuși și se pare aieva, reală.

O caracteristică a artei este „*sinamăgirea conștientă*”. Această sinamăgire ne face să osci-

*) Goga: Din umbra zidurilor, pag. 74.

lăm între realitate și aparență, ce ni-o sugerează produsul artistic plin de frumoase iluzii.

Aceste iluzii barem pe un timp și se par reale; oscilezi între realitate și lumea aparentă din produsul artistic.

Conrad Lange, (care cu epocala-i carte [1903] mai mult a stăruit a se da generațiilor germane o educație artistică în interesul viitorului neamului german), tocmai în această oscilare, în această sinamăgire, află farmecul, plăcerea artistică, deliciul artei.

Iluzia e plăcută, până o ai.

Este și ceva natural, că sufletul — ieșit din cătușele vieții zilnice — să simtă o ușurare, o plăcere, uneori chiar un deliciu artistic, pe cât timp este captivat de impresiile produsului de artă, care îi prezintă ideale, nu cum sunt în viață, ci cum am dori să fie.

(*Notă.* Deși, când judeci cu mintea rece știi, că produsul artei nu-ți înfățișează însași realitatea, totuși el îți susține impresia, iluzia, credința, că-i real).

Iluzia — zice Volkelt — este tocmai jocul dintre realitatea sigură și dintre realitatea închipuită de autor în produsul artistic.

Onorat public! Dacă voi aduce un exemplu, mă veți înțelege mai bine. Societatea fond. de teatru tocmai a edat în versuri românești de regretatul S. O. Iosif vestita dramă germană Wilh. Tell, marele viteaz. Mulți veți fi citit-o în original.

Realitatea istorică ne spune, că un erou cu numele W. T. n'a existat; dar din un basm al mitologiei nordice l'a creat și idealizat poetul Schiller. În urma reprezentării acelei drame toată nemțimea s'a sinamăgît și se sinamăgește atât de bucuros a crede în el și a avea iluzia existenței acestui erou, care formează idealul tinerimei, care însufletește și produce atâta forță națională. El rămâne vecinic un îndemn, un exemplu pentru singuratici și pentru poporul întreg de-al urma în faptele-i mărețe.

Un exemplu și mai aproape de noi, *Vlaicu*. Cât a trăit, a fost — fără îndoială — un fiu distins, un fiu genial, poate în timpul mai nou cel mai genial fiu al neamului nostru. Dară *Vlaicu*, — pe cum ni-l-au format scriitorii după moartea lui — nu mai acopere realitatea. E cu mult mai mult. El nu mai e băiatul genial și mes-terul iscusit, precum l'am cunoscut în realitate, ci a devenit acum o figură idealizată din lumea aparenței artistice, nu întocmai cum a fost, ci cum am vrea să fie.

Domnilor și Doamnelor! Așa-i firea omului și a popoarelor. Spiritul unui om plin de viață ca și sufletul unui popor vital n'are astămpăr, nu se mulțumește cu realitatea imperfectă, și plină de mizerii. Are dorințe, are ideale, acestea însă departe, neajunse. Dară omul vrea să le vadă să le prindă cu mâna. De aceea le concretizează într'unul din fiii cei mai buni ai săi, pe care îl face idol. Adecă unuia dintre fiii cei mai buni ai săi îi atribuie astfel de însușiri, cari nu le-a avut, dar cari am vrea să le aibă, sau cele avute le înalță la superlativul cel mai ideal; îl fac nu ce a fost, ci ce am voi să fie, adecă idealizarea.

Astfel trecem din lumea realității în lumea artei.

Deci putem zice, că *arta adevărată este nizuința spre perfecțiune*. Astfel ea sprijinește religieuna, care ne zice: „Fiți perfecti, precum și tatăl vostru din ceriuri perfect este.”

O asemenea idealizare este la orice popor vital o necesitate firească, din care rezultă mult bine.

Vai de poporul, care în bărbații săi mai de valoare vede numai eventualele scăderi inhe-

rente oricărei ființe omenești și nu însușirile distinse ce le au. Vai de poporul, care zdruncină autoritatea celor mai buni ai săi, căci prin aceasta se slăbește pe sine însuși. Fără autoritate nu se pot produce în societate lucruri mai mari.

Cultivarea și gustarea artei corespunde unor trebuințe omenești generale, cari se pot satisface numai prin îndelniciri artistice. De aceea aflăm și la cele mai inculte popoare urme de artă cu feluritele ei manifestațiuni, ca un contrapunct la necazurile și mizeriile vieții, care fără gustarea produselor artistice ar avea o mare lacună.

Arta dimpreună cu știința și religia îmbogățește, nobilitează, înalță sufletul și îndeamnă spre perfecțiune singuratici și popoare. Ne arată ce-i josnic, ca să ne ridicăm deasupra lui și ne descopere ce-i înalt și sublim, ca să ne avântăm spre ele.

Astfel contribuie la aceea, ca omenimea să-și poată îndeplini misiunea-i mai înaltă.

Deci să cultive și poporul nostru românesc arta adevărată — căci aceasta numai spre binele și înaintarea lui poate fi. Conducătorii neamului datorită au a nu desconsidera nici acest teren la noi încă atât de întelenit, mai ales că poporul nostru are multe laudabile înclinații și talente artistice, cari așteaptă deoparte ochiul ager, care să le descopere și de altă parte mijloacele, cari să le cultive și scoată la iveală.

Mult St. Dle președinte! Societatea fondului de teatru, care ne onorează cu prezența ei, tinde a educa poporul nostru prin arta dramatică. Aceasta este o tendință nobilă și națională, care merită sprijinul tuturor. Cum însă drama formează culmea produselor literare și poetice, interpretarea ei și a caracterelor, ce trebuie să le cuprindă, este mai ales în împrejurările noastre anevoioase.

Dar bărbații valoroși, cari au condus societatea în cele din urmă 2 decenii, au dezvoltat frumoasa activitate, și — dacă și în viitor se va pune conducerea în mâni pricepute și de muncă, — se vor obține succese nu numai cu privire la sporirea averii ei și pe terenul artistic.

Premiând acestea, Vă binecuvântează și Vă bineventez în numele meu, în numele Caransebeșenilor, cari și în aceste zile de mare criză economică cu frățească dragoste și ospitalitate vă primesc, și în numele Românilor bănățeni, înzestrați cu multe aptitudini artistice, dorind societății dezvoltare și progrese tot mai frumoase până se va ridica la înălțimea artei dramatice Shakespeareane, — crescând și dându-ne cât mai mulți artiști adevărați, căci această — ca niște proroci ai viitorului vor înălța și arăta poporului steagul idealilor.

P. S. Sa este călduros felicitat.

Părintele protopop Ghidiu aduce salutul Asociațiunii, într-o frumoasă cuvântare, la sfârșitul căreia nu uită să aducă damelor prezente, ca „preoteselor vremii noastre de înălțare”, emoționante omagii. Dsa este viu aplaudat.

Vorbește cu avânt, d. director școlar în pensie Iuliu Vuia, talmăcind sentimentele întregii învățătorimi bănățene.

D. Goldiș: Tine să aducă speciale mulțumiri părintelui episcop Cristea, care dela începutul vieții sale publice a arătat o statornică dragoste Societății pentru teatru, iar de când e episcop, n'a scăpat nici o ocazie de a-i da sprijinul valoros, — cum făcuse și acum doi ani la Blaj. Acolo rostise un discurs, cu care Societatea se va mândri întotdeauna.

Aduce apoi mulțumiri fiecărui orator în parte. Spune că misiunea învățătorilor e înfrățită cu cea a Societății: învățătorii fac educația celor mici, — Societatea educația celor mari.

Se aleg comisiile.

Pentru examinarea raportului general (publicat în ziarul nostru) sunt aleși dd. Iosif Olariu, Mihail Gașpar, Dr. Gh. Gârda, Dr. Militai Grosșianu.

Pentru examinarea casariatului dd. Dr. Petru Barbu, Ioanichie Neagoe, Dr. D. Cioloca, Dr. Al. Morariu, Ioan Dobromirescu.

Pentru înscrierea noilor membri dd.: Dr. G. Labonțiu, Iuliu Vuia, Ștefan Jianu, Dr. Moise Jenciu, Dim. Sgăvârdia.

In comisia de **candidare a noului comitet** dd.: Emanuil Ungureanu, Andrei Ghidiu, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Cornel Corneanu, Dr. Valer Branisce.

D. Horea P. Petrescu citește o interesantă conferință asupra pieselor lui Caragiale „Năpasta” și „O noapte furtunoasă”, pregătind publicul pentru înțelegerea reprezentațiilor trupei Antonescu. Face istoricul acestor piese, și în special al dramei „Năpasta”, care a apărut și în traducere franceză și germană, și a fost jucată pe scenele din străinătate. Arată, cum „Năpasta” n'a putut fi înțeleasă în Germania. Relevă câteva din scăderile concepției și executării, și subliniază calitățile dramei.

D. Goldiș. Aduce mulțumiri dlui Petrescu și propune să i se acorde mențiune protocolară laudabilă. Adunarea admite. Conferința se va publica întreagă (d. Petrescu a putut să citească numai părți sigurate) în „Revista teatrală”.

Sedința a doua e anunțată pe ziua de mâne, Duminecă, după amiază.

Concertul.

După amiază, la orele trei s'a început la „Pomul verde” concertul fanfarelor din Mărcina și Vrani, al corurilor din aceste localități și al reuniunii de cântări din Caransebeș. Dirigenți pentru corurile și fanfarele din Mărcina și Vrani erau tărani pricepuți: *Nistor Anca și Petrica*.

S'au cântat din instrumente și din gură doine, române, ba și bucăți de muzică clasică, cu o precizie care a impresionat adânc și a smuls aplauze entuziaste. Vă puteți imagina cum este poporul din aceste părți, dacă el poate să dea probe de-o disciplină culturală atât de admirabilă. Frumozii și mult inteligenții tărani au fost sârbătoriți.

Corul reuniunii, condus de d. Socor, a cântat de tot bine instruit, dovedind și multă sârguință.

Reprezentarea teatrală.

S'au jucat „Legea iertării” și „Năpasta” cu distribuția știută și în același admirabil ansamblu, ca la Arad, Sibiu, Brașov, Blaj, Alba-Iulia, Orăștie, Lugoj, Păgăraș, Lipova, Sebeș etc. A strălucit cu adevărat d. *Victor Antonescu* în creația dsale din „Legea iertării”, alături de dna Antonescu și de ceilalți artiști. În „Năpasta” reamintim sgdul joc al dlui *Mărculescu* și interpretarea subtilă a dnei *Antonescu Brezeanu* — nu trebuie să mai spunem — a fost grandios, stăpânind pe toți dela marea sa înălțime artistică.

După reprezentare artiștii, dimpreună cu mai mulți admiratori și admiratoare, s'au improvizat într-o veselă societate, până târziu. Mulți tărani și intelectuali au asistat la declamații dragălate și cântece, cu cari ne-au dăruit în plus dna Antonescu, dsoara Ionescu și dl *Mărculescu*. Au răsunit și alte cântece, alte declamații, prestate de tărani și de câțiva preoți distinși. Insufletirea a răscolit adâncimi vioroase — și impresiile zilei s'au pierdut ca într-o volbură de aur...

ZIUA II.

Caransebeș, 9 Noemvrie.

În restimp au sosit și membrii „Reuniunii învățătorilor români dela școlile confesionale ortodoxe din dieceza Caransebeșului”, precum și membrii clubului român sportiv al societății „Petru Maior” din Budapesta, așaziși „petru-maioriști”, sub conducerea dlui cand. de inginer V. Vlad. Se știe, că mâne, Luni, sportivii români vor avea o luptă cu clubul athletic maghiar din Caransebeș.

La gară, învățătorii și sportivii, au fost primiți cu fanfară și cântece. Au ieșit să întîmpine

pe acești din urmă și elevii teologiei, apoi o delegație a clubului sportiv caransebeșan.

Azi, Duminecă, liturghia în catedrală a fost oficiată de P. C. Sa Dr. Badescu asistat de celebranții de ieri. A cântat armonios corul reuniunii de muzică din Caransebeș, dirigeat de dnul profesor de muzică Sequens. Protopopul A. Ghidiu a spus o predică ocazională avântată.

Dela liturghie mulțimea s'a îndreptat spre primărie. Pe piața din fața primăriei fanfarele, sătenilor din Mercina și Vrani au concertat până la deschiderea ședinței.

Congresul învățătorilor.

Prima ședință a congresului învățătorilor s'a deschis la orele 11 și jumătate, în fața unui public mult mai numeros ca cel dela ședința S. T. R. Se explică împrejurarea aceasta prin petrecerea ce s'a proiectat pe astăzi seara.

La masă iau loc: episcopul *Cristea, Filaret Musta, Tr. Badescu, Ștefan Jianu* (comisar consistorial), *V. Goldiș, Dr. V. Branisce, Dr. I. Blaga, Dr. Iosif Olariu, Dr. Moise Jenciu*. Prezidează (în lipsa președintelui Tr. Hențiu) vpreș. d. *Mihail Crăciun*. La masă iau parte din comitetul reuniunii dd.: *Petru Bandu* secretar I., *Ion Mărlă* secretar II., *Petru Bizerea* secretar III., *Patrichie Râmneanțu* casar. E de față și inspectorul școlar de stat, d. *Gombkötö*. — apoi d. *Pfeifer* directorul școlilor civile ungurești din localitate. S'au reprezentat la adunare prin trimiși speciali: reuniunea învățătorilor aradani, prin dd. *Cristea și Colțau*; reuniunea timișoreană prin d. *Vuia*.

Presa: *Dr. Avram Imbroane* (Drapelul), *P. Fotoc* (Gazeta Transilvaniei) și trimisul dv.

Episcopului și comitetului Societății pentru teatru li se fac ovății.

Președintele, d. *Mihail Crăciun* deschide adunarea cu o cuvântare mai lungă, din care reținem: În secolul trecut am avut și noi un Mesia, care ne-a pornit pe calea culturii. Acesta a fost Șaguna. La sfatul și propaganda lui poporul a început să ridice în toate părțile școlile. El ne-a învățat că dascălia e apostolat. Să nu se uite acest adevăr, mai ales azi, când situația foarte grea a școlilor reclamă în fiecare școală un apostol. Dascălul e și pentru popor, dar azi are colaboratori mai mulți decât odinioară: stipendiile fundațiunii Gojdu ne-au format o pătură de intelectuali pretutindeni. Provedința a trimis în acest ținut pe episcopul Cristea, care reia firul muncii lui Șaguna, punând temelie unui fond cultural, pentru sprijinirea școlii. Mulți din intelectuali n'au răspuns încă la apelul care-i chema să sprijinească acest fond, dar n'au răspuns încă nici băncile.

Școala ar câștiga mult, dacă am putea să avem o însemnată pătură industrială (plugul de aur) și comercială, căci am avea izvoarele capitalului, din care să înființăm școli suficiente cu dascăli buni și pătrunși de misiunea lor. Atunci poporul n'ar mai fi redus la mijloace de producție atât de primitive, cum e țara cu spini, de care se folosește și azi.

Combate alcoolismul, luxul. Mai ales acum după atâtea cumpene economice, cum au fost potopul, criza financiară etc.

Vorbește despre comunitatea morală dintre S. T. R. și școală: și teatru și școala crește caractere. Trece la starea materială a învățătorilor. Învățătorii nu vor să-și incredințeze soarta unor mâni străine, căci ei își dau seama că sunt „învățători confesionali români” (vii aplauze; aplaudă și P. S. Sa episcopul). Arată dorința învățătorilor de a-și primi salariile lunare și anticipativ, ca să se puie un capăt anomaliilor din trecut. Propune mijloace în consecință: incasarea mai severă a „cultului” etc.

Învățătorii trebuie să abandoneze ideea unui congres de felul celui proiectat la Cluj. Vor congresul învățătorilor români gr. or. din mitropolia întreagă. Salutând apoi pe cei prezenți, deschide ordinea de zi.

A urmat un prea frumos discurs al episcopului, care a însufletit mult pe cei prezenți. Din lipsă de spațiu întrerupem aici raportul trimisului nostru. Mai reținem pentru azi că atât *banchetul*, cât și *ședința a doua a S. T. R.*, a rezervat publicului momente foarte interesante. Reprezentația de teatru a fost la înălțime.

Noul comitet al Societății pentru fond de teatru e următorul:

Președinte: *Dr. Alexandru Vaida-Voevod.*

V.-președinte: *Gh. Dima.*

Casier: *Dr. N. Vecerdea.*

Membrii în comitet: *Dr. Iosif Blaga, Vasile Goldiș, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Gh. Dobrin, Dr. Valer Braniște, Dr. Tiberiu Bredicicanu.*
(Continuarea în numărul de mâine).

Camera. Măine, camera va debata proiectul despre reforma legii de presă. Punctul de vedere românesc va fi tălmăcit pe larg de d. deputat *Dr. Ștefan C. Pop.* În numerele noastre viitoare vom avea deci ocazie să ne ocupăm mai cu încredință de acest nou atentat al guvernului.

Discursul

dlui deputat *Dr. Ștefan C. Pop* rostit în ședința dela 6 Noembrie n. a camerei ungare.

(Continuare și sfârșit).

On, cameră! Între împrejurările noastre particulare, după părerea mea, instituțiunea curții cu jurați e prematură. A fost prea de timpuriu introdusă și mai cu seamă luând în considerare situația naționalităților, am convingerea, că ea a fost păgubitoare și în privința proceselor politice. Articolul de lege XXXV din 1897, stabilind condițiile pentru jurați, spune că fiecare poate fi jurat, care știe vorbi, scrie și citește unguerește, și dacă poate dovedi un cens anumit, un cens de 20 de coroane. E evident deci, că legea punând de-o parte pret foarte mic pe înțelegere, pentru că numai scris-cetitul e condițiune, de altă parte cei cari nu știu unguerește sunt cu totul excluși din această instituțiune, în consecință jumătate din locuitorii Ungariei nu iau parte la aducerea sentinței la curțile cu jurați.

Kelemen Samu: Dacă cineva știe unguerește trebuie dar să fie aplicat un tălmăciu, care să traducă în limba de desbatere?

Dr. Ștefan C. Pop: Răspund și la aceasta.

Kelemen Samu: La aceasta nu se prea poate răspunde.

Dr. Ștefan C. Pop: Când s'a adus paralel cu așa-numita lege de pactare și legea despre egal-îndreptărea naționalităților, care e pendentă, e partea constitutivă dela ce numim noi lege fundamentală, atunci Francisc Deák, la care vă provocați Dvoastră, acest mare geniu a spus pentru liniștirea Românilor și a celorlalte naționalități (nemaghiare) că doar vom introduce instituțiunea curții cu jurați și nu-mi pot închipui o astfel de instituțiune a curții cu jurați la care desbatere ar avea loc în altă limbă decât în cea a poporului. Aceasta e o declarație importantă și eu pe ea îmi întemeiez desvoltările mele, ca nu cumva să pară că eu aș fi dușmanul unei instituțiuni atât de mărețe. Dar pentru ca să dovedesc că avem de împlinit încă multe, foarte multe condițiuni prealabile, până când aceasta instituțiune va funcționa corect, citez cuvintele lui Francisc Deák.

În Noembrie 1868, când s'a desbătut legea de naționalitate, Francisc Deák a spus următoarele (*citește*): „Observ de data aceasta numai un lucru: că referitor la procedura judiciară în fața forurilor prime judecătorești, eu aș fi aplicat și aș dori, ca în tot locul, unde în comitate procesele verbale se poartă în mai multe limbi, fiind mai multe naționalități, desbaterea în fața primului for judecătorec să se permită în ori care din aceste limbi. Eu nu m'aș teme în privința aceasta de nici o urmare păgubitoare, și țin în vedere și aceea, că dacă Ungaria va introduce instituțiunea curții cu jurați, procedura verbală, va fi inevitabil ca desbaterea să fie permisă și în alte limbi, afară de limba maghiară. Iar părerea, că unde limba locuitorilor nu e cea maghiară, desbaterea să aibă loc necondiționat în limba maghiară o țin

de neexecutabilă și incorectă și nu o privesc de necesară în interesul națiunii maghiare”.

On, cameră! Avem deci o astfel de instituțiune, care pe o parte foarte mare din teritoriul statului e condamnată, să aducă sentințe în baza instituțiunii de tălmăciu. Dvoastră cunoașteți poate această instituțiune de tălmăciu, dar mai cu seamă aplicată în procedura curților cu jurați, o tortură mai îngrozitoare poate nici nu îmi pot închipui. Se prezintă acuzatul, martorii, cei din jurul lui, cari toți, să presupunem, că se află pentru primădată în viața lor într'un milie, în care ajung cu prilejul desbaterii.

Judecătorul, dacă și le înțelege limba, el în baza procedurii totuși nu poate să le adreseze întrebarea în limba lor națională, ci trebuie să o facă cu ajutorul tălmăciului. Iar prea stimatul ministru de justiție se îngrijește ca salarizarea acestui tălmăciu să fie de tot slabă și toți să se îngrozească de această funcție și astfel se întâmplă că interpretarea o fac cei cari nu se pricep la ea și se creiază adevărate stări imposibile. Când președintele sau eventual judecătorul agregat, observă că interpretarea e rea, se începe lupta mare că oare cum s'a și făcut traducerea. Dvoastră yă puteți închipui dispoziția și starea sufletească a juraților, cari și așa își împlinesc această datorie cu cea mai mare neplăcere, când se începe discuția asupra unei chestiuni care nu-i interesează. Am avut deja ocaziune de foarte multe ori, ca din cauza traducerii rele a tălmăciului, să dau explicații ore întregi, de sine înțeles cu aprobarea și permisiunea membrilor judecătorei, numai pentruca jurații să înțeleagă ceva, că oare ce a spus acuzatul, ce au spus martorii.

Și dacă cumpănim atributele instituțiunii curții cu jurați, imediativitatea și verbalitatea, ce ne folosește că legea totdeauna pornește din punctul de vedere, că această imediativitate, această verbalitate e în favorul, în interesul acuzatului, de sine înțeles în interesul dreptății, adică, dreptatea să iasă la iveală cu atât mai mult în interesul acuzatului. Întreb deci acum, că oare aceste atribute pot ele exista, imediativitatea și verbalitatea se pot oare executa într'o procedură, unde trebuie să decidă un jurat, care nu înțelege limba acuzatului, a celor din jurul acestuia, și a martorilor.

E un foarte mare dezavantaj apoi, că noi ne însuflețim foarte mult pentru instituțiunea curții cu jurați dar consecințele ei nime nu voieste să le poarte. Stimaiți cetățeni merg la adunare, își bat pieptul și cer aceasta instituțiune mărețată, dar când trebuie să-și îplinească datoria ca jurat, caută pe toate căile posibile și imposibile să scape de ea. (*Adevărat! Așa-i!*)

O spun din experiență, am fost în foarte multe afaceri apărător și am fost expus, nu numai eu ci chiar și familia mea, la adevărate asalturi din partea celor mai bine situați, din partea domnilor, cari n'au voit să poarte aceasta funcțiune urită, cari au voit să scape de ea și foarte natural și procurorul regesc e în relații cu societatea mai înaltă, avocatul cu colegii lui și în baza colegialității de regulă elementul bun e refuzat și rămâne elementul sărac, rămân aceia, cari nu mult își bat capul cu acuzatul și împrejurările în cari trăiește acesta, cari sunt amăriți, că pe lângă instituțiunea de tălmăciu sunt constrânși să sufere două zile pentru o afacere, care s'ar putea desbate de altcum în 2—3 ore. Astfel On, cameră, instituțiunea aceasta nu servește acel scop înalt, pe care ar trebui să-l servească, ci a devenit o instituțiune urgisită care nu numai că e excepțională din toate părțile, ci de fapt o foarte mare parte a opiniei publice dorește ștergerea ei.

Cu toate aceste nu voiesc să zic că sunt dușmanul instituțiunii curții cu jurați. Îndrănesc însă să atrag atențiunea aceluia, cari au puterea să reformeze, că reforma aceasta cum e ea acum, e un adevărat blăstăm asupra poporului, asupra cetățenilor și poate e un blăstăm și asupra ordinii de drept (*Așa este!*) Astfel ea nu poate rămâne.

Dar nici într'un fel de împrejurări nu e acela remediu adevărat, pe care-l plănuiește guvernul de justiție. Proiectul acesta absolut nu va îndrepta relele. Permiteți-mi să explic pe scurt, că după acest proiect se vor enunța sentințe și mai sălbatic.

În sensul acestui proiect e necesar ca să despartim chestiunea de drept de chestiunea de fapt. Chestiunea de fapt se referă la întrebările că oare există faptul, acuzatul e oare făptuitorul. Chestiunea de drept nu e lămurită. Chestiunea de drept e că oare faptul are criteriul faptei din partea acuzației. După cum binevoiți a vedea, chestiunea vinovăției, nici decum nu e amintită în proiect, ci se cere înșirarea acelor fapte, cari stabilesc chestiunea faptică și trebuie stabilite acele elemente, din cari apoi se poate concluda la chestiuni de drept.

După modesta mea părere aceasta e mai mult o formalitate, dar e o procedură mai greoaie, decât cea de până acum, dar referitor la întrebarea — ceace a exprimat clar paragraful 355 din procedura penală — că oare e convins despre aceea că acuzatul e vinovat oare de comiterea faptei punibile, adică în chestia vinovăției nu se va putea exprima. Care va fi acum punctul de vedere al apărătorului? Căci doar cu toții recunoaștem că chestia de drept se poate constata și cu toate aceste trebuie să enunțăm nepedeptirea, dacă e exclusă imputabilitatea sau există alte piedeci. Eu prin urmare pot constata fapta, pot constata că făptuitorul a comis nu pot constata că acuzatul a comis o faptă și cu toate aceste nu pot să-i atribui o faptă punibilă, pentru care să fie pedepsit. Va exista deci cazul, că se vor speria, iar dacă avocatul de fapt e astfel cum spune Excelența Sa, că între orice împrejurări dorește achitarea, — ceace, după modesta mea părere, nu o putem spune pentru orice fel de împrejurări — (*Un glas în mijloc: Ba, da!*) acel ce e în stare să neghe chestiunea de drept, acela va nega și chestiunea de fapt și se va întâmpla că la chestia de fapt se va răspunde cu: nu; și în cazul acesta ce remediu avem? Remediu nostru e că Curia (Curtea de Casație) anulează și transpune chestia unei alte curții cu jurați și apoi prin aceasta totul s'a sfârșit.

Un expedient deci, că omul vinovat care merita pedeapsa, să scape, va exista și pe lângă acest proiect și e posibil, și vor fi chiar multe cazuri de aceste. Dacă însă, mențin această instituțiune și nu o lipsesc de impeșul ei, așa-zicând, de unicul element constitutiv esențial al curții cu jurați, și mă voi strădui ca să influențez asupra juraților, ca și la chestia de fapt să răspundă cu: nu, să enunțe definitiv care e vinovat și care trebuie achitat, atunci juratul va cugeța altcum, pentrucă știe, ce mare e responsabilitatea, când el ca cel mai suprem jude îi achită pe cineva, care e acuzat cu comiterea unei fapte punibile, și cu totul altcum ar judeca, la ce ar fi chemați să-l instruiască — să-i raționalizeze și să-i întărească simțul de drept opinia publică, judecătoria și presa adevărat cinstită. Dar dacă îl facem păpușă, dacă-i spunem, că poți spune ori și ce, pentrucă forul jur. suprem și așa va enunța condamnarea, atunci independența, conștiința și simțul de datorie, care a existat în jurat, imediat vor slăbi. Ce am dori să ajungem, să plantăm în straturile largi ale poporului simțul de drept și el are datorii la punerea fundamentului și menținerea ordinii de drept, dărimăm deodată spunându-i, că dacă judecă rău, tot mai există un for, care poate îndrepta și poate corege.

Și azi afirm, că dacă e vorba despre degenerarea justiției, aceasta va urma în privința aceasta, pe când din contră, dacă se va forma o opinie publică sănătoasă, se va ridica starea culturală și între orice împrejurări vor exista jurați, cari vor atinge poate scopul, care și la pus justiția, vor ajunge ca să recunoască interesele statului și ale ordinii publice.

După convingerea mea nici într'o împrejurare nu se va ridica nivelul curții cu jurați, dacă acum îi lipsim pe jurați de luarea unei atitudini în chestia vinovăției și cred că aceasta are un efect foarte distructiv.

Deputații opoziționiști, cari au luat cuvântul au vorbit cu o însuflețire așa-zicând fanatică despre instituțiunea curții cu jurați întru cât privește presa. Chiar și profesorii erudiți spun că delictele de presă sunt par excellence crime de ordin politic, a căror teren pentru guvernare ar fi un noli me tangere, și unde nu i-ar fi permis să intre nici unui guvern.

Dacă am judeca chestia aceasta din punctul nostru de vedere al naționalităților nemaghiare eu zic: ceterum censeo, delendum esse. Căci cu o durere nesfârșită trebuie să accentuez, că procedura referitoare la presă în legătura cu instituția curții cu jurați a fost totdeauna isvorul cel mai puternic al amărăciunii naționalităților nemaghiare. Cu multă durere trebuie să-mi reamintesc mai cu seamă acele procese monstruoase, la cari am luat și eu parte ca apărător și trebuie să mă gândesc cu durere mai cu seamă la presa maghiară, a cărei reprezentanți, fără deosebire de partid au stabilit deja dinainte culpabilitatea acuzatului nemaghiar, și chiar fără a cunoaște conținutul articolului. Dacă a fost o instituție care a agitat împotriva maghiarilor, au fost apoi debaterile în fața curții cu jurați cele mai potrivite pentru agitarea împotriva Maghiarilor, pentru că pentru nenorocitul acuzat a fost mersul la Oradea sau Cluj un calvar cu mult mai greu decât Golgota.

Presa maghiară l-a primit totdeauna pe respectivul acuzat astfel că puterea de judecată a juraților era deja dinainte atrofiată, căci doar era trimbat de un periculos trădător de patrie, jurații aveau deci sublima chemare să enunțe culpabilitatea periculosului agitator naționalist și să apere statul maghiar împotriva tendințelor centrifugale și iridentiste.

Nu vreau să amintesc unele neînsemnate fapte penale, pe cari le-au calificat ca acte de trădare de patrie.

Fie-mi permis să arăt numai două mari procese, cari de loc n'au ridicat prestigiul Ungariei în fața străinătății: acestea sunt procesul memorandumului și așanumitul proces al replicii. La acestea se adaugă nenumăratele procese, cari au avut loc mai ales în Ardeal în era vechiului cod penal austriac, când într'adevăr se introduseseră acelea ce acum se tem marii apărători ai libertății presei, că au exclus pe oricine, deoarece responsabilitatea nu era gradată, ci solidară. Ca apărător am avut prilej să mă conving în fața curții cu jurați din Cluj, când pentru agitație a fost osândit și ucenicul de tipografie care purtase perietura pentru corectură.

Că între ce stări și împrejurări se fac debaterile și, că dnii procurori, într'adevăr, consideră aceasta de cel mai potrivit teren al activității dlor, aceasta de bună seamă o știu și acei on. colegi cari trăiesc în ținuturile locuite de naționalități.

S'a întâmplat și cazul, că procurorul s'a ridicat în fața curții cu jurați din Cluj și de teamă ca nu cumva să se întâmple în Cluj minunea să fie achitat și un ziarist român, din prilejul unei neînsemnate chestii a cetit o telegramă, că „on. jurați, pentru ca dvoastre să vă puteți convinge până unde duce continua agitație, iată am primit o telegramă, că valahii din Beiuș s'au răsculat...”

Kelemen Samu: Cine a cetit-o?

Dr. St. C. Pop: Procurorul regesc.

Kelemen Samu: Destul de nepotrivit.

Dr. St. C. Pop: Acestea sunt fapte, cari au fost debătute în fața curții de casație. Lucru dureros însă că ele n'au fost luate în considerare, deși eu, care am fost apărătorul aceluși proces, cu cele mai aspre cuvinte am sbiciuit acest fapt, fiindcă știam că nu e adevărat și aceasta am și dovedit-o.

Kelemen Samu: Dacă și era adevărat, și atunci a fost nepotrivit.

Dr. St. C. Pop: Lucru foarte firesc, că dnii deputați nu ne cunosc durerile, ori dacă le și cunoasc, nu le simțesc. Scopul vorbirii mele nu este să prezint fapte neadevărate, ci să vă arăt situația absurdă, că în actuala componere a instituției curții cu jurați noi, naționalitățile, suntem expuși deplin celor 12 jurați, despre cari putem afirma ceea ce afirmau scriitorii francezi la începutul secolului XIX: „Ces sont les douze commissaires” acei 12 bărbați sunt ai procurorului regesc sau ai tuturor guvernelor, cari de multe ori sunt mai necruțători decât judecătorii criminali.

Cine judecă obiectiv, în acest caz trebuie să-și pună întrebarea: haid' deci să vedem, să cetim, ce-au scris valahii ăștia, că în nici un caz lor nu li se aduce sentința de achitare? Cum este posibil aceasta, totuși ce fel de soi primejdios de agitație știu aceștia să găsească, încât

întrec și pe social-democrații din Budapesta, fiindcă pe unii dintre aceștia îi achită, dar față de noi nu se întâmplă astfel de minuni? Probabil pentru aceea îi achită, fiindcă nu agită atât de primejdios ca Români!

Ca jurist îndrănesc să mai fac o obiecțiune referitoare la actualul proiect. Din diferite considerațiuni se debate împrejurarea, că iau de sub județul juraților diferitele cazuri ale alienației mintale.

On. cameră! Eu n'aș considera aceasta de mare nenorocire. Dar nu înțeleg textuarea legii și în general nu înțeleg, cum se va face atunci procedura. Fiindcă, după modesta mea părere, dacă cineva e atât de smintit, încât nu poate fi făcut responsabil, aceasta ar trebui s'o constate prealabil judecătorul, ceea ce, după concepția mea, mai ales după terminarea procedurii de confirmare s'ar putea face foarte ușor. Se poate face aceasta și în decursul debaterii finale. Se ascultă martorii, se ascultă experții, se ascultă acuzatul și pe baza opiniei expertizei se creiază nu numai pentru jurați, ci și pentru judecătorii experți starea și terenul, când trebuie adusă sentința.

Atunci eu, dacă sunt convins despre faptul că respectivul suferă de alienație mintală, nu l-aș expune probabilității osândirii, ci ca judecător aș decide, prealabil, și în consecință aș cruța jurații de greaua muncă, dar și de aceea ca la amândouă întrebările, atât la întrebarea juridică, cât și la cea faptică să răspundă afirmativ, și atunci eu, ca judecător expert l'aș achita pe acuzat.

Aceasta n'ar fi numai cea mai mare nesiguranță de drept, ci tot deodată l-aș paraliza deplin pe juratul deja încurcat, dispunând eu ca judecător asupra materialului necesar, în baza căruia pe motiv de alienație pot să sistez procedura împotriva respectivului acuzat.

Sper că am prezentat destul la înțeles ce am voit să spun. Adecă, dacă judecătorul e convins, că există simptomele alienației într'o măsură, care reclamă achitarea sau sistarea procedurii, atunci el nu va supune chestia unui verdict, ci deadreptul sistează mai înainte procedura. Proiectul însă nu astfel contemplează aceasta. În senzul proiectului trebuie supus judeciului juraților întreg materialul și numai după aceea va avea drept judecătorul, să sisteze procedura dacă va vedea, că e vorba de un caz de alienație.

On. cameră! Mai există încă și alte chestii, cari par neimportante, dar cari după modesta mea părere, pot fi decizive. Astfel ar fi constătuirea juraților sub conducerea președintelui tribunalului. Aceasta e o dispoziție superfluă, care nu duce la scop. Față de aceasta, plecând eu din punctul de vedere, că nu mă tem de judecător, că mă încred în el, i-aș permite și mai mult decât îi permite procedura. I-aș permite ca din scaunul lui presidential, sau ca o consecință a consfățuirii senatului să poată face enunțaiuni și referitor la materialul de dovedire, mai cu seamă referitor la materialul rău, dar acelui jude nu i-aș mai permite să ajungă între jurați. Pentru că, on. cameră, e întemeiată îngrijorarea aceluia, cari nu-l tem pe judecător, că el îl va influența pe vre-unul sau pe altul, ci, că el va fi continuu bănuț, ceea ce după modesta mea părere ar trebui să se evite din punctul de vedere al reputației instituției judecătorești.

E absolut de prisos, că judecătorul să intre cu acest drept și să fie numai martorul celor ce s'a întâmplat acolo. On. colegi știu foarte bine, că debaterile juraților nu decurg cu așa mare silnicie încât să se învingă unii pe alții, de obicei se înțeleg unii pe alții iar când această instituție va trece apoi în cunoștința publică, se vor forma opinii cu totul sănătoase. Nu este însă putere, care să împiedece bănuțala care din această cauză poate fi formulată în baza verdictului contra judecătorului sau președintelui.

Aceasta trebuie evitată. De altfel aflu, că în general dnii judecători nu reflectează la această distincțiune. La începutul vorbirii mele am îndrăsnit să afirm, că în raport cu stările noastre această instituție nu va corespunde înaltei sale chemări, însă eu, care sunt aderentul progresului democratic, care nu judec poporul în mod unilateral, ca mult on. coleg. Kelemen

Samu, care vreau să cred, că glasul poporului e preocupat, care știu, că și acel țaran știe bine că ce e dreptatea și ce e nedreptatea, ce e permis și ce nu e permis — fiindcă acestea sunt chestiile principale, asupra cărora trebuie să decidă jurații — eu aș întemeia, extinde și decentraliza această instituție pe alte baze, întocmai ca și englezul: în ținuturile locuite de naționalități aș trimite un astfel de președinte care cunoaște limba poporului; acesta apoi cu jurații de acolo ar decide asupra adevărului material, ceea ce mult mai bine s'ar putea obține decât cum se întâmplă acum, când îl răsdesbat pe bietul jurat, care în cele din urmă nici nu mai știe să gândească, nu știe ce a fost interpretat, care a fost faptul prezintat nemișlocit și zăpăcit aduce sentințe cari consternează simțul de dreptate.

Nu știu când va urma această stare mai bună. În consecință eu, care văd că acest proiect de lege nu conține dispozițiuni cari să saneze relele actuale, nu votez proiectul.

INFORMAȚIUNI

Din greutățile unui turneu.

Arad, 10 Noembrie.

Din partea trupei Victor Antonescu, suntem rugați să publicăm următoarele:

În orașele unde am jucat până acum, am fost întrebați de foarte mulți, cum se poate de am stabilit un itinerariu atât de costisitor, sîrînd localități ce sunt în drum, și expunând artiștii a mari oboseli. Pentru a risipi orice nedumerire — dăm aci aceste lămuriri:

În București, făcuserăm planul să începem turneul la Sibiu sau la Brașov, — ca orașe mai apropiate de graniță, și apoi să ne continuăm drumul în ordinea următoare: Făgăraș, Blaj, Alba-Iulia, Sebeșul-Săsesc, Orăștie, Arad, Lipova, Lugoj, Caransebeș, etc., etc. Dar socoteala de acasă cu cea din țarg nu se cam potrivește — și astfel pornind la organizarea turneului — au intervenit dificultăți și piedeci, — o sumedenie. Le vom înșira aici pe toate.

Concesia ce-am primit-o din partea ministrului cultelor prevede câte 3 reprezentații în 17 localități cu populație românească. Am voit dar să ne folosim de acest drept ce ni-l dă concesia de a da câte 3 reprezentații în fiecare localitate. Și aici am avut de luptat cu primul inconvenient: nu toate localitățile fixate în concesie, oferă public pentru trei reprezentații consecutive. În această privință, d. Zaharia Bărsan, are în „Impresiile sale de Teatru din Ardeal”, dela turneurile făcute aproape opt ani prin Ardeal și Bănat, următoarea observație potrivită:

„Am încercat să joc câte două seri într'un loc, — lucrul nou prin părțile noastre — unde se dau reprezentații de diletanți din Paști în Crăciun. Și am jucat și în zile de lucru, ceiace era cu totul neobișnuit în Ardeal, unde se fac astfel de serate numai Duminecă și în zile de sărbători”.

Se vor înțelege dar greutățile și inconveniențele turneului nostru, când am voit să jucăm nu câte 2 ci câte 3 reprezentații în fiecare localitate și în zile de lucru.

De aceea în multe locuri am fost sfătuiți să nu dăm 3 reprezentații consecutive, ci să dăm deocamdată câte una sau două și peste o săptămână să revenim iară pentru a treia reprezentație. În alte localități ni s'a spus dela capăt ca nici să nu încercăm să dăm trei reprezentații, că două is prea de ajuns. Neputînd dar juca câte 3 reprezentații în șir într'un oraș, — am fost nevoiți să plecăm după 2 reprezentații dintr'un loc la altul, ca să facem apoi peste o săptămână un nou drum și noi cheltuieli pentru unul și acelaș oraș.

Să trecem acum la alte dificultăți: Frumtașii români din diferite locuri, știind prea bine câte cheltuieli are de suportat o trupă ambulantă de 14 persoane — ca să nu ne expuie la eventuale perdeni — și ca să ne poată asigura că vom avea săli pline — ne-au pus ca prima condițiune, să fim seamă de condițiile locale,

și anume: în cutare oraș să venim când e zi de târg, în cutare oraș să venim într-o Duminică, în alt oraș să venim după culesul viilor. Și firește că ne-am acomodat acestor condiții locale. Mai adăugăm apoi faptul, că în multe localități am găsit sala de teatru ocupată de o trupă maghiară sau nemțească, sau de un cinematograful — tocmai în zilele când întinerariul nostru rațional și puțin costisitor reclama să jucăm în acele localități — vor înțelege atunci și cei nedumeriți de ce am fost siliți să renunțăm la un drum mai puțin obositor, mai puțin costisitor și să ne mulțămim cu un întinerariu absolut stupid, dar dictat de împrejurări vitrege.

Compania dramatică Victor Antonescu la Lipova.

Mercuri, 12 Noembrie st. n. 1913 va avea loc a doua reprezentație în sala „Jozsef Föherczeg”. Se va juca: „O noapte furtunoasă”, comedie în 2 acte de I. L. Caragiale. Distribuția: Jupân Dumitrache Titircă Inimă-Rea, che-restigiu, căpitan în garda civică d. I. Georgian, Nae Ipingescu, ipistat, amic politic al căpitanului d. Ion Brezeanu, Chiriac, teșchetar, sergent în gardă, om de încredere al lui Dumitrache d. C. Mărculescu, Rică Venturiano, arhivar la o judecătorie de ocol, student în drept și publicist d. Vict. Antonescu, Veta, consoarta lui Jupân Dumitrache dna M. Ciucurescu, Zita, sora ei dra El. Sterescu, Spiridon, băiat pe procopseală în casa lui Titircă dra Sofia Ionescu.

Spectacolul se va începe cu: „Sacrificiul”, dramă într-un act din italienește de Roberto Bracco. Distribuție: Don Petro Carusso d. C. Mărculescu, Conte Fabricio d. T. Georgescu, Margareta, fiica lui Carusso dna M. Antonescu. Începutul la ora 8 seara. Prețul locurilor: Stal I. cor. 3.50; Stal II. cor. 2.50; Stal III. cor. 2; Parchet cor. 1.30; Galerie de 1 coroană. Bilete se află de vânzare la banca „Mureșanul” din Maria-Radna. După reprezentație va fi masă comună (de persoană 4 cor.) apoi dans. Insinuările la masa comună se fac la banca „Mureșanul” din Radna.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme răcoroasă, pe unele locuri ploi.

Prognostic telegrafic: vreme răcoroasă, pe unele locuri ploi.

Temperatura la amiazi a fost 8.8 C.

Redacțional. Din lipsă de spațiu, colectele pentru monumentul Vlaicu se vor publica continuativ numai începând de mâine. Ne sosesc zilnic colecte frumoase, dovădindu-se că interesul pentru nobila noastră țintă e mereu viu. Îndemnăm pe toți să grăbească cu obolul lor.

O delegație de Dobriceni la regele Carol.

O delegație a locuitorilor din Dobrici, compusă din d. A. Muteff primarul orașului, M. Abadgieff comerciant, inginer M. Basmadjan, Aurel Dan avocat, dr. Hagigog'u și Toledo, director de bancă — venită spre a prezenta un memoriu guvernului, a fost primită în audiență la Sinaia de către M. S. regele.

După audiență, suveranul a binevoit a reține pe membrii delegației la dejun.

În timpul audienței, delegația înfățișând suveranului doleanțele cetățenilor din Dobrici, Maj. Sa s'a interesat de ele cu o deosebită luare aminte, făgăduind în același timp că guvernul român nu va nesocoti nici una din nevoile cetățenilor.

Parastas pentru Vlaicu la Ploiești. Din inițiativa comerciantului Costică Turtureanu, în 26 Oct. v. dimineața s'a oficiat un parastas la biserica sf. Pantelimon pentru odihna regretatului aviator Aurel Vlaicu.

Deschiderea Academiei comerciale din București. Cursurile Academiei comerciale vor începe la 1 Noembrie.

Pentru deschidere au fost lansate invitații băncilor și autorităților superioare.

Va asista la solemnitatea aceasta și d. N. D. Xenopol ministrul industriei și comerțului care va ține cuvântarea de deschidere.

D. Xenopol îi vor răspunde d. Anton Davidoğlu rectorul Academiei și d. Dr. C. I. Istrati din partea consiliului de administrație.

D. Dr. N. Popovici avocat în Vârșet — după cum ni se scrie — din prilejul slujirei unui parastas pentru Vlaicu a dăruit 50 cor. pentru biserica din Vlaicovăț.

Ședință furtunoasă în camera austriacă. În parlamentul austriac au avut loc în 6 Noembrie scene furtunoase:

Rusofilul Kurilovitz a vorbit despre politica externă și a spus că aspirațiile Rusiei în Balcani sunt justificate. În aceeași vreme a acuzat diplomația austriacă, deoarece împiedică aceste aspirații prin intrigi.

A atacat apoi cu violență pe Ruteni, cari la rândul lor au început să vocifereze făcând un mare scandal. Kurilovitz a fost numit trădător, spion, slugă a țarului. Ruteanul Rudzinovskp s'a repezit la Kurilovitz și smulgându-i foile discursului din mână, le-a rupt.

Deputatul Dobia a ridicat manuscrisul și predându-l oratorului, l-a felicitat.

Diaman l-a apostrofat: „Nu ți-e rușine să feliți pe o slugă a țarului”. Radicalii cehi strigau liniște iar Rutenii proferau insulte.

După ce deputații s'au mai liniștit, Kurilovitz și-a continuat discursul, atacând pe metropolitul Sepsinsky din Lemberg, pe care l-a numit iezuit.

Preoții ortodoxi din Galiția — spune el — sunt ținuți fără motiv în închisoare, luni de-a rândul. Adunările sunt oprite, tineretul e exclus din școli fără nici un motiv. (Protestări). Alianța cu Germania și Italia s'a dovedit foarte puțin demnă de încredere, deci monarhia nu se va putea întări nici nu va putea progresa decât numai în alianță cu Rusia.

După el a luat cuvântul socialistul italian Balisti care a arătat că Italia a sprijinit monarhia în mai multe rânduri, în consecință guvernul trebuie să dea italienilor o universitate națională.

D. Dr. Ioan Jucu a făcut Joi în 30 Octomvrie cu succes examenul de liberă practică avocațială în Murăș-Oșorheiu.

Nou avocat român. Dl Dr. Mihail Moldovan și-a deschis cancelaria avocațială în Turda, str. Jókai Mór nr. 24.

Societatea academică română „Dacia” din Cernăuți întrunită la adunarea generală din 1 Noembrie 1913 și-a constituit următorul comitet pe semestrul administrativ de iarnă 1913—14: Președinte: Chariton Pridie, stud. în drept. Vicepreședinte: Ștefan Chiraș, stud. în drept. Secretar general: Ioan Petruș, stud. în litere. Secretar de interne: Silvestru Strugariu, stud. în drept. Casar: Leon Solonariu, stud. în litere. Bibliotecar: Petru Cârșteanu, stud. în litere. Econom: Vasile Onuț, stud. în drept. Controlor: Nicolai Grămadă, stud. în litere.

Monografia „La Roumanie en 1916” lucrare ce prepară d. Scarlat Gr. Lahovary, senator și René C. Polysu, publicist, în vederea jubileului de 50 de ani de domnie a regelui Carol I și a expoziției internaționale din acel an, va cuprinde istoricul tuturor instituțiilor de stat și particulare în parte, precum și a comerțului și industriei mari din România, dela 1866 și până astăzi, arătând evoluția și progresele României în decursul acestei jumătăți de veac.

Lucrarea, pe lângă partea documentară, va cuprinde și numeroase și interesante clișee în raport cu textul care va fi redactat în limba română și franceză.

Nu putem decât felicita pe autori pentru nimerita idee ce au avut, cum și pentru importanța publicației la care lucrează, dorindu-le cel mai desăvârșit succes.

Regele Alfons nu va fi operat. Agenția oficială „Fabră” anunță: Știrile că regele Alfons va fi operat în curând, nu corespund adevărului. Regele e pe deplin restabil și va lua parte la vânătorile de toamnă, dovadă că nu e nevoie de nici o operație.

Numărul Albanезilor refugiați de pe teritoriul revin Serbiei, se calculează a fi la un sută mii oameni. Numai la Valona se găsesc adăpostite 40.000 de persoane.

Instrumente muzicale pentru obstrucția rutenă. Din Lemberg vine știrea, că în zilele trecute au sosit acolo pe adresa deputatului rutean

Staruch diferite instrumente muzicale sau mai bine zis suierătoare de cari vreau să se folosească Rutenii în camera deputaților în obstrucția ce-o plănuiesc pentru zilele apropiate.

Luptele în Tripolitania continuă. După informațiile primite în Turcia, tribul Senușilor din Tripolitania dă lupte crâncene Italianilor. Zilele trecute, Senuși au luptat cu trupele italiene timp de mai multe zile respingând pe acești din urmă cu 10 kilometri spre nord, din pozițiile lor. În această bătălie Italianii au avut circa 3000 morți și răniți, printre cari se află rănit și generalul Irimis.

Deraierea unui tren în Rusia. Din Moscova vine știrea că un tren care mergea dela Nișiu la Pensa a deraiat; sunt 14 morți și 15 răniți. Se presupune că cauza a fost o mână criminală.

Cât produc drumurile de fer. Rusia și Anglia tin fruntea cu linia Varșovia-Viena, care aduce zilnic 496 lei de kilometru și linia Lancashire and Jovschive Ry, 459 lei.

În Germania rețeaua Alsacia-Lorena produce 231 lei; statul belgian 199, statul austriac 148, statul italian 107, liniile spaniole 102.

În China marea linie Șantung dă 121.

La Paris va avea loc o sărbătorire, pentru a 25-a aniversare, a institutului Pasteur.

Serbările sunt organizate de către Elie Mechnikof, subdirectorul aceluia institut.

Regele Ferdinand amenințat cu moartea. La conac a fost găsită o scrisoare prin care regele Ferdinand e amenințat cu moarte în cazul când se va întoarce. Poliția a făcut mai multe arestări.

Crima unui preot. La San Buceo (Italia) a fost arestat zilele trecute preotul Ruben și bucătăreasa acestuia.

Preotul era bănuț că turnase petrol peste un copil nou născut al bucătăresei și-i dase foc. Populația revoltată a asediat areștul și voia să linșeze pe cei doi criminali.

Convenția româno-sârbă. „Daily Telegraph” află din București că tratativele româno-sârbe au dat rezultat favorabil. Tarifal al celor două state va fi unificat. Taxa telegrafică vor fi reduse. Între București și Belgrad se va înființa o linie telegrafică directă. Pe baza acestei înțelegeri se va construi un pod în apropiere de Rahova. Întreprinderea va fi încredințată unei societăți românești.

Un scandal în lumea diplomatică. În Paris face mare senzație reclamația făcută de o doamnă din înalta societate contra unui tânăr diplomat spaniol.

Diplomatul cunoscut pe doamna cu prilejul unui supeu, pe urmă a condus-o acasă și a stat la ea până la ora două. În acest timp i-a pus pe obraz o batistă muiată în parfumuri iar ea a amestecat. A doua zi când s'a trezit a văzut că-i lipsește un inel în valoare de zece mii de lei. Poliția e în căutarea diplomatului.

Catastrofa de tren din Franța. Dintre victimele catastrofei dela Melun n'au putut fi recunoscute decât 14 cadavre; celelalte sunt atât de desfigurate încât e imposibil să le mai poți distinge.

Conținutul vagonului de poștă — distrus de foc — se evaluează la trei milioane lei.

Un fost ministru german provocat la duel. Colonelul Klugel care se crede nedreptățit pentru că a fost scos la pensie, a provocat la duel pe fostul ministru de război al Prusiei, d. Heeringen.

În urma unui ordin venit de sus însă, Heeringen nu a primit să iasă pe teren.

Senatul din New-York incendiat de sufragete. Sufragetele au încercat ieri să incendieze senatul din New-York. În sala de ședințe s'au găsit tipărituri de ale femeistelor, bumbac și petrol. Focul a fost descoperit din vreme și stins.

Ultimul Statelor americane. O telegramă din New-York anunță că guvernul Statelor-Unite americane au remis lui Huerta, care după cum se știe la recente alegeri a fost ales președinte al republicii mexicane, un ultimul de 72

ore. După e aplicat niunei, asu Mexico pa

Parast

neacă în 19

oficiat în

un parast

Vlaicu, a

neînfricat

făcut de p

de dnii co

surile la s

corul pluș

inv. Vavr

induoșet

tența num

Ideia de-

trunța a

lism a ve

loghia sp

dar caldu

o manifes

nile popo

lițiană op

fan cel n

jale ama

ibold pe

tească și

Ceeac

întristări

de recun

domnii p

vicul div

localităț

luat păr.

lor pe in

ce a faci

mare dra

crimi în

vintele fu

ma cea

Bintinți

fine s'a i

Cinst

cari sunt

puri de

din țăriș

De o

a sport

tru mare

al credin

stru Vla

prin fon

să contin

a neamu

Feme

„Adevăr

rerilor s

tele mo

oasă și p

lima ne

scos la

mâne. F

s'u disti

a suferin

Este

acțiunea

cel mai

au dove

baterea

nevoie

celor se

Cee

printesa

încă ter

și-au in

devăr,

„Familie

Eliza I.

plmi o n

printesa

meargă

tui de

tianu v

lalte ju

nevoile

lor hole

sunele,

lor” le-

ore. După cum se anunță Huerta până acum nu e aplicat a împlini pretențiunile guvernului Uniunii, astfel că războiul între Statele-Unite și Mexico pare a fi inevitabilă.

Parastas pentru Vlaicu în Mologhia. Duminică în 19 Octomvrie st. n. la orele 10 a. m. s'a oficiat în biserica din Mologhia (în Bucovina) un parastas pentru odihna sufletului eroului Vlaicu, a mesterului iscusit și imblânzitorului neînfricat al văzduhului. Serviciul divin a fost făcut de părintele paroh D. Maschievici asistat de d-nii cooperatori G. Pițul și I. Nisioi. Răspunsurile la sf. liturghie săvârșită în sobor le-a dat corul plugarilor din loc sub conducerea dlui inv. Vavric. S. S. par. Nisioi a ținut o cuvântare înduioșătoare, care a impresionat adânc asistența numeroasă de poporeni și intelectuali. — Ideia de-a premări memoria celui mai mare trunțas al energiei și al celui mai curat idealism a venit dela preoții și învățătorii din Mologhia sprijinită fiind în parte și de modestul, dar caldul indemn al dlui ing. T. Vicol. A fost o manifestație de pietate demnă cu aspirațiunile poporului român amenințat de pleava galițiană opoloșită pe aceste plajuri ale lui Ștefan cel mare, dară totodată și un moment de jale amară ce-a cuprins pe cei de față și un imbold pentru zile mari, zile de înălțare sufletească și înviere.

Ceeace a dat un farmec deosebit acestei întristări sincere a fost pomul bogat ca primos de recunoștință geniului românesc de către domnii preoți și soțiile S. S. din loc. După serviciul divin s'au alinat toți copiii de școală în localitățile școlii din apropiere. Aici din nou a luat par. Nisioi cuvântul și a povestit copilașilor pe înțelesul lor cine a fost Aurel Vlaicu și ce a făcut el pentru neamul său. Ti-era mai mare drag să vezi cu câtă atențiune și cu lacrimi în ochi ascultau fragedele vâstare cuvintele frumoase despre mintea cea mare și inima cea bună a feciorului de țaran din satul Bîntiți din țara românească a Ardealului. La fine s'a împărțit pomul între copii.

Cinste și omoare cărturarilor din Mologhia, cari sunt conștii de chemarea lor în aceste timpuri de grea cumpănă pentru neamul și legea din țărișoara aceasta.

De observat ar mai fi, că cu prilejul acesta a sporit d. ing. T. Vicol colecta începută pentru mărețul scop de a eterniza simbolul sfânt al credinței și nădejzii noastre: pe marele nostru Vlaicu prin ridicarea unui monument sau prin fondarea de burse pentru fiii talentați, cari să continue și desăvârșească opera de progres a neamului.

Femeia română în slujba patriei. Cetim în „Adevărul” din București: Opera alinării durerilor și suferințelor pricinuite de consecințele mobilizării, printre cari cea mai dezastruoasă și mai îngrijitoare a fost fără îndoială mola necruțătoare a holerei, printre altele a scos la iveală două suflete mari ale femeii române. Prințesa Maria și dna Eliza I. Brătianu s'au distins cu deosebire în acțiunea de alinare a suferințelor cauzate de mobilizare.

Este desigur prea recentă și prea cunoscută acțiunea binefăcătoare, curajoasă și plină de cel mai nobil exemplu, ca și devotamentul ce au dovedit aceste două femei române în combaterea flagelului holerei, pentru ca să mai fie nevoie a le evoca și reimprospăta în sufletele celor sceptici.

Ceeace ce voim să accentuăm este că acum prințesa Maria și doamna Brătianu nu consideră încă terminată nobila și înalta misiune pe care și-au impus-o cu un așa de duios avânt. Într'adevăr, după științele ce avem dela comitetul „Familiei luptătorilor”, prințesa Maria și dna Eliza I. Brătianu sunt pe punctul de a-și îndeplini o nouă și grea misiune. E vorba anume ca prințesa Maria, abia întoarsă din străinătate, să meargă din nou în mijlocul familiilor celor bănuțiți de năpraznicul flagel, iar dna Eliza I. Brătianu va merge în județul Dolj și apoi în celelalte județe, pentru a constata și stabili de visu nevoile familiilor rămase de pe urma victimelor holerei și a le distribui ajutoare bănești din sumele, pe care comitetul „Familiei luptătorilor” le-au pus la dispoziție în acest scop.

Comitetul „Familiei luptătorilor” a făcut bine luând măsura de a distribui din fondurile hărăzite de generozitatea publică însemnata sumă de peste 300.000 lei în scopul ajutorării familiilor victimelor holerei, și a fost fericit în alegerea persoanelor însărcinate cu distribuirea, asigurând dreapta și complectă împărțire a fondurilor.

Profesorul și soacra. Un profesor din Paris a fost chemat zilele trecute în cabinetul unui judecător de instrucție și acolo judecătorul îi ținu următoarea cuvântare:

— Domnul meu, este adevărat că din cauze pe care eu le ignorez, dar pe care d-v. sunteți ținut să le aduceți la cunoștința mea, ați propus unui individ, în schimbul a 300 lei, asasinarea soacrei d-v.; că, pretinzându-vă 500 lei, d-v. ați modificat propunerea, cerând în schimbul majorării prețului și asasinarea dnei L., prietena soacrei și a nevastei d-tale?

Pe un ton foarte natural, profesorul răspunse:

— Perfect de exact. Am căutat doi oameni de meserie cari în schimbul a 500 lei să mă scape de soacra mea și de prietena ei dna L.

— În ce scop? — a întrebat naiv judecătorul.

— În scopul de a mă scăpa de aceste două persoane.

— Răspunsul d-v. e logic, dar cauzele?

— Viața mea conjugală e un infern deoarece soacra mea, împreună cu prietena ei, îmi fac viața nesuferită din pricina intrigilor lor.

Judecătorul răspunse:

— Nu pot face nimic contra d-v., nu vă pot imputa nici o vină. Sunteți liber, deoarece nu e nici un început de execuțiune.

Când veți întreprinde ceva serios, atunci voi proceda altfel... Dar, până atunci la revedere...

Suntem convinși că soacra și prietena ei dna L. s'au făcut blânde ca mei și au încetat cu „intrigile”. Avis amatorilor!

O afacere misterioasă într'un palat din Constantinopol. Ziarele aduc știrea, că un anumit Ali, care mai înainte era în serviciul prințului Burhan Eddin, a pătruns în zilele trecute în palatul prințului și a ajuns până la apartamentele femeilor. După puțin a fost aflat mort. Poliția în urma anchetei a dat o știre oficială prin care constată că Ali a fost lovit de 7 gloanțe de revolver și toată afacerea se reduce la sinucidere. Ancheta continuă.

O descoperire interesantă, dar periculoasă. Un savant englez, Edward Richert, a făcut o descoperire care va face mare rasmet în omenire.

Iată de ce e vorba:

Se știe că sângele omului sau al animalelor, se cristalizează. Richert studiind structura acestor cristale a ajuns la curioase și importante constatări, cari vor putea aduce noi contribuțiuni în studiile naturale și ale eredității, ca și ale precizării personalității. Astfel sângele omului formează un anumit fel de cristale; al animalelor alt soi. Richert a ajuns la concluziunea că fiecare rasă își are structura sa de cristale, putându-se astfel preciza prin modul acesta diferențele raselor. El a constatat că ursul e din aceeași familia cu foca — cum au bănuț unii naturaliști — și deci rău s'a clasat ursul în familia vulpelor.

A mai constatat Richert că cristalele formate de sângele maimuțelor au o structură asemănătoare cu acelea ale sângelui omenesc și în consecință, Darwin a avut dreptate, când a emis teoria că omul descinde din maimuță. Ceva mai mult: cristalele acestea au și ceva particular individual, astfel că s'ar putea face foarte ușor — extrageri de sânge omenesc, spre a se identifica individul. Ce avantajii pentru poliție, căci în modul acesta metoda lui Bertillon, va fi îlocuită printr'un sistem mult mai sigur și practic.

Tot acest savant englez mai sustine că — lăsând la o parte particularitățile personale — sângele conține neapărat cristalele *tatului*. Ei bine, asta ar putea pune pe grijii multe familii și pe multe matroane, care nu toate pot avea virtuțile conjugale ale Corneliei, mama Grăchilor!

Vrea un părinte să se convingă că el e autorul copilului său? Să-și examineze cristalele sale și să le compare cu acelea ale copilului presupus ca al său și cu siguranță se va convinge.

Dar, atunci va fi revoluțiunea și poate familia va primi lovitura sa de grație.

„CALENDARUL PARTIDULUI NAȚIONAL”

din Ungaria și Transilvania, care în curând va ieși de sub tipar, e cel mai de seamă din calendarele românești de aici. Bogat în ilustrații de o execuție strălucită și neintrecută. Calendarul cuprinde un foarte bogat material literar. Prețul calendarului e 60 fileri, pentru care preț oricine poate avea o podoabă în casă. La comenzi se adaugă 20 fileri pentru porto postal. Se poate comanda de pe acum la: *Librăria „Concordia”* („Tribuna”) în Arad, Str. Deák Ferencz nr. 20.

Cereți gratis și franco noul catalog al librăriei noastre!

Adresa: *Librăria „Concordia” Arad Deák Ferencz nr. 20.*

Se caută Nrii 1—2—3 din anul I al revistei „Cultura Creștină” și sumarul anului I și II. Cei cari dispun de acești numeri să scrie Librăriei „Concordia” din Arad.

x Știre medicală. Dr. med. univ. Ștefan Tămășdan, specialist în arta dantistică cu 1 Noembrie st. n. își va muta locuința în strada **Jozsefföherceg** ut nr. 22 parter (palatul Acsev. Tt 1517—10.

ECONOMIE

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 10 Noembrie.

Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.30
Secară pe Aprilie 1914	cor. 8.82
Ovăș pe Aprilie 1914	cor. 7.21
Ovăș pe Aprilie 1914	cor. 7.21
Porumb pe Maiu 1914	cor. 6.29

Bibliografie.

Pentru preoți și învățători! În tipografia arhidiecezană din loc a apărut primul „Almanach” calendar de buzunar în limba română, întocmit pentru trebuințele preoților și învățătorilor români de Iosif Moldovan, inv.-dir. școlilor în Arad. În acest „Almanach” purtat în buzunar, domnii preoți și învățători au la dispoziție în tot momentul: Calendarul (cu apostolul, evanghelia și sftelna Duminecii). Festivitățile școlare. Molitfelnic (înmormântarea mirenilor, pruncilor și sftirea apei). Clasificarea școlărilor. Cea mai nouă lege despre salarizare (cu tabela de salarizare, din care se poate vedea că după fiecare an de serviciu cât salar îi compete învățătorului). Ziar de casă. Afaceri de poștă și telegraf. Taxe de timbre. Foi goale (pentru diferite însemnări).

„Almanachul” leșat în pânză neagră, pe care este imprimată o cruce aurită, are înfățișarea unei cărți de rugăciuni, prin urmare demn de buzunarul fiecărui preot și învățător român. Prețul 1 cor. (și 10 fil. porto). Se poate comanda la autor, ori la Librăria Diecezană în Arad.

POȘTA REDACȚIEI.

DI V. N. R. în G. Nu știm nici noi unde se află. A. M. în Cernăuți. Adresați-vă librăriei „Concordia” în Arad.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Alex. Jucu, Răchita. Am primit 7 cor. în abonament pe cvart. IV. 1913.
„Lloyd”. Incă cu 6 cor. pe 1913.
Cornel Strimbei, Oravița. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Martie 1914.
Pavel Stoian, Marcoviște. Am primit 7 cor. ca abonament până la finea anului 1913.
Lugojanul. Anunțul trimis costă 1.40 fil. de fiecare publicație.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

ANUNȚ.

In comuna Bătrina cercul Iliu-Mureșană se află o casă cu drept de birt și trafic de vânzare, casa e nouă și în loc corespunzător, comuna are 200 numere de case prețul 5000 coroane, voitori se pot adresa la **George Muntean, Bătrina** up H. Dobra. Mu 1542

Caut

un comis de prăvălie

tânăr, pentru despărțământul de manufactură.

Un practicant din familie bună absolvent de 2 — 3 clase gimnaziale, reale sau civile.

Condițiunile sunt foarte favorabile!

(Ra 1541)

Nicolae Răchitan,
Săsciori-Szàszcsór (Szeben m.)

Apotecă de vândut urgent!

care se află într'o comună frunțasă și mare, curat românească, cu condițiuni foarte favorabile. Reflectantul poate fi eventual și necăsătorit, având ocazie de a face aici în loc o parte foarte bună. Reflectanții să se adreseze lui **Nicolita Manta**, apotecar în **Sajtény** (com. Csanád). (Ma 1543)

Bătătorile,

La 997

scortoșenia pielii, urciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată
1 coroață 40 fil., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia **TÖRÖK**, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: **Dr. E. FLESCH**, farmacie la „**COROANĂ**” în Győr.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI
MODERATE LA ADMINISTRA-
— — ȚIA ACESTUI ZIAR. — —

TELEFON: 750.

„REMEK”

mașină brevetată
combinată pentru

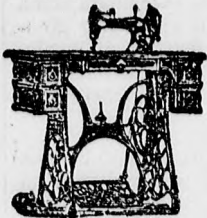
curățitul și măcinatul cerealelor.

Cea mai perfectă mașină de curățit, care să nu lipsească nici unei mori :-: de vamă. :-:

Cu prospecte servește cu plăcere singurii fabricanți

PRINZ TESTVÉREK,

turnătorie de fier, fabrică de mașini și construcție de mori,

SÁTMAR — (Szatmár).**Mașini de cusut SINGER**

biciclete
gramofoane
plăci

mai ieftine se pot că-
păta la

Habán József

műszerész (mechanic) (Ha 200—60)

Budapesta, VII. Almásy-tér 14.

Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis. Corespondență în limba germană și maghiară.

Reparări execută ieftin.

So 1433

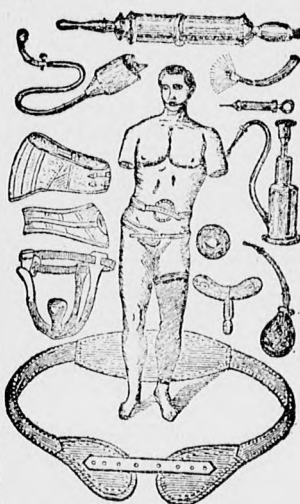
F. STOIBER, mănușier

Sibiu—Nagyszében, str. Poplicer nr. 1.

Mare depozit de mănuși de piele **glacé**, svedeză, nappa și alte pieluri fine. Dantele de mătăsă și zăbranic, mănuși. Totfelul de bandage p. hernie simple și duble, diverse centurione de tot felul, bandagii, apoi ciorapi de bărbați și de femei și rufe. Aparat pentru îndreptarea corpului la băieți și fete, cordoane pentru bărbați,

dela cele mai simple până la cele mai fine, irigatoare, mănuși de cauciuc, jeturi de cauciuc și perinute de cauciuc pentru călătoria în tren, ciorapi de cauciuc, diferite articole igienice de cauciuc din Franța p. bărbați și p. femei Toate fiind numai de calitate cea mai bună și în prețurile cele mai ieftine.

Moășele și societățile au prețuri reduse!

Lemne ieftine pentru încălzit,

vânzare și întreprindere pentru tăiatul lemnului, **ARAD**, piața Tököly, Clădirea băii Katalin. Telefon: 811.

Lemne de foc mărunțite, transportate acasă, 2 cor. 80 fil. 1 mașă metrică cocs de Prusia 5 cor. 40 fil. 1 mașă metrică pătrați de cărbuni de nuc de Prusia 5 cor. 20 fil. 1 kgr. cărbuni de lemn 12 fl

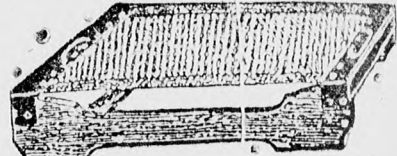
Mașini pentru tăiatul lemnului poate fi comandată în orice timp prin telefon. Zilnic pâine Dozsa proaspătă, albă 1 kgr. 30 fil., jumătate neagră 1 kgr. 26 fil.

Roagă binevoitorul sprijin al on. public

IVAN și MIHALECZ.

(I. 1490—10)

TELEFON: 811.

Ifj. UTRI PÁL

Baja, str. Erzsébet Királyné nr. 58.

Oferă on. public *matrațe excelente de sârmă p. paturi*, în orice mărime, cu prețul de 8 cor. Trimitându-mi-se mărimea internă a patului expediez imediat marfa; execut cu prețuri foarte ieftine gard de sârmă pentru curte, grădină și vii, apoi șezuturi pentru trăsuri, case pentru galițe, prizătoare pentru muște, curse pentru șoareci și cloțani, acoperitoare pentru alimente și dulapuri îngrădite cu sârmă, site și ciururi, precum și orice lucrare în bransa mea. (U 1463)

Telefon: 33.

Fund. în anul 1899.

Barabás Gergely

sculptor

și întreprinzător de lucrări de beton.

MURÁȘ-OSORHEIU (MAROS-VÁSÁRHELY)

Strada Régibarem numărul 34.

Esecută: ornamente de ghips, de ciment de teracotă în culori, de maiolică și peatră artificială, pentru clădiri; pereți, despărțitori, și tavane de table de ghips și după sistemul rabitz; invăliitoare moderne de ciment-beton, tablete de granit și mozaic pentru terase

Padimente excelente artistice colorate. Dolomito Invăliitoare admirabile de fayence Trepte, aietri mormântale, garduri și alte lucrări de beton și pietri artificiale. —

Magazin permanent de tablete Rabitz de ghips pentru pereți, și tablete de ciment și mozaic. (Ba 826—20)

In atentionea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nrul 19.

In marele său magazin se pregătește cele mai frumoase :

cuptoare de olane samotte

cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate. (Va 829)

Ke 830

Recomandato de către cei mai renumiți medici

Bandaje,

picloare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțele irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, elorapi de gumă, vată (bumbac) legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând ca prețuri ieftine la

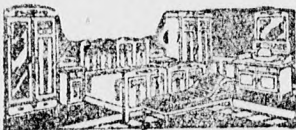
KEPES ELEK, bandagist.

Tot acolo se poate căpăta vestitul prezervativ „nostro-bas ultra” și „606”. Sală separată, serviciu de probe pentru dame și bărbați. Pentru eficiență și măiestri reduceri de preț

NAGYVÁRAD ≡ SASPASAGE.

VERES FERENCZ

atașor de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile
DEJ — (DEÉS) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prânzitoare, dormitoare și saloane.
Icoane oglinzi, covoare și ...

Execută tofelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

Cine voește să cumpere

INCĂLTĂMINTE

fabricate în țară într-adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc tofelul de ghete și cioboate după măsură.

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fier) a lui SÁNDOR,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedecă înconierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgaroiuri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil, 6 sticle deodată 250 fil, 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativei de fier „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac a lui SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburi de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de oclă și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fileri

Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőscentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

Dacă comandați ceva ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

a vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandăția noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului

„ROMANUL”.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de primă calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**
 nr. 207-208 magazin de ghete
ARAD **TIMIȘOARA**
 bucl. Andrássy nr. 20 (Feciorilor) Calea-Belăceoa, Harghita nr. 10.

„Vulkán“ fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ
 atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei nr. 1.

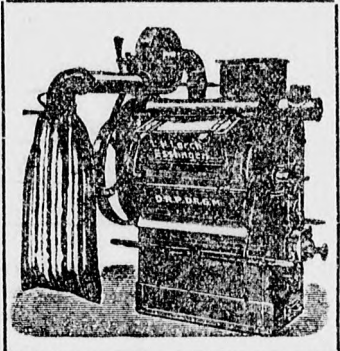
:: Catalog de prețuri franco. ::

ATELIER
FOTOGRAFIC
Heinr. Gust
BRAȘOV, Târgul 8.

Cu 744

Hainele nu se mai strică!
 și nu mai trebuie curățite cu peria dacă le dai spre curățire la Institutul
Văduva Engel Vilmos, în Făgăraș.

Provăzută cu mașini moderne și aranjată pentru curățirea chimică a hainelor, văpsirea stofelor și curățirea penelor de perini. Pentru curățirea unei îmbrăcăminte de bărbați 3 cor. La comanda dela 10 cor. în sus expediția se face franco.

Hainele de bărbați, dame, și copii, perdicile, broderiile, stofele mobilelor sau penelor de perini. Paltoane de piele se văpsesc în colorii întunecate, durabile și cu garanție. Văpsirea hainelor de doliu se execută grabnic.

(E 504—)

Cea mai bună carte bisericească!

Cantorul bisericesc sau cuprinsul vecerniei, utreniei și liturgiei pe 8 glasuri, împreună cu rânduiala serviciului tuturor sărbătorilor de pe întreg anul — și a tipicului bisericesc. Aranjat de învățătorul **George Bujigan**. Aceasta carte nu trebuie să lipsească din nici o biserică, precum din nici o casă creștină. Cu peste 450 pagini. Prețul unui exemplar broșat e 10 cor., legat în pânză 12 cor., în pele 14 cor.

De vânzare la: _____

Librăria „CONCORDIA” (Tribuna), Arad, Deák-Ferenc 20.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

CONCORDIA

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

TELEFON
NR. 750.

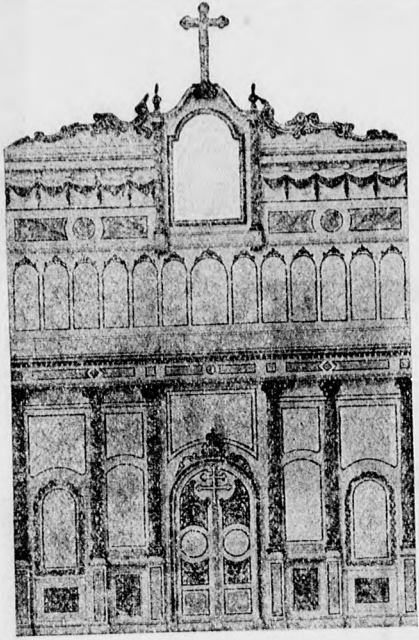

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebreale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.

CEL DINTĂI ȘI MAI MARE ATELIER ARTISTIC
PENTRU ARANJAMENTUL BISERICILOR.

Si 1163

Execută: iconostase, sculpturi, construcții de altare, aurire și pictură; aranjări noi de biserici în stil modern; altare, amvoane, fântâni pentru botez, statui, icoane-stațiuni, scaune duhovnicești și bănci p. biserici.

Renovare, aurire și pictare de altare vechi.

Bisericile sărace primesc favor și li-se acordă plătiri în rate. Merg la fața locului pe cheltuiala mea proprie. Mii de scrisori de mulțumită dovedesc execuția artistică și durabilitatea lucrărilor mele.

SCHMIDT JÁNOS

Budapesta, Kőbányai-ut nrul 53.

Atelier artistic pentru pictarea sticlei și mozaicuri de sticlă venețiană!

Palka József

proprietarul crucei de aur papale pentru merite „Pro Ecclesia et Pontifice”

BUDAPESTA, VII. Baros-utca 59.

Fondat în a. 1894. Telefon József 2-88.

Pregătește în ferești colorate p. biserici în execuție stil modern simplă și artistică.

Mozaicuri venețiene de sticlă.

Icoane pentru altar, ornamente și statuiete pentru pereți în execuție artistică din material venețian. — Modele și prospecte trimitem gratuit. — La cerere mă prezint în persoană pentru luarea în primire a lucrărilor. Pa 1165

IN ATENȚIUNEA VITICULTORILOR!

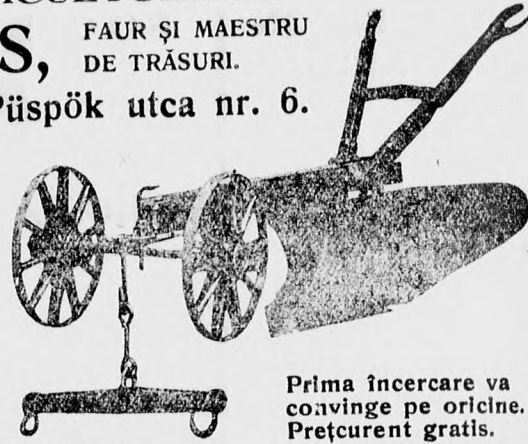
CSABA LAJOS,

FAUR ȘI MAESTRU
DE TRĂSURI.

SEGHEDIN (Szeged), Püspök utca nr. 6.

Oferă excelentele pluguri pentru îngroparea viței de vie, invenție proprie, indispensabile în economie deoarece are următoarele avantaje:

1. În fiecare an întoarce pământul.
2. Îngroapă sămânța în afunzimea pământului.
3. La zi 2 oameni și 2 cai pot acoperi 6-8 jugăre.
4. E potrivit pentru orice lățime de drum, fiindcă poate fi regulat oriunde precum și afunzimea poate fi regulată.

(Cs 1462)

Prima încercare va convinge pe oricine. Prețurent gratis.

Distins cu medalia de stat.

Ru 1501

Rubin Jakab, ceasornicar artistic

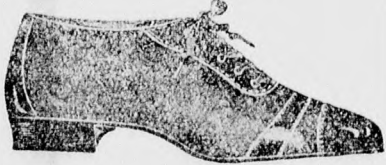
absolvent al școlii de specialitate din Lipsca. Atelier specialist pentru repararea ceasornicilor.

ARAD, str. Vörösmarty; intrarea prin str. Petőfi.

Execută totfelul de ceasuri și bijuterii, după desen sau modeluri, reparaază cu specialitate. Ceasuri specialiste cu cronometru, cu signal în orice formă. Orice ceas cu cheie îl străformă pentru tragere remontoir.

Comandele din provincă se execută prompt.

E rușinos și scandalos

să umbli cu ghetele murdare când ghetele curățite cu nou inventata cremă Ferbol în decurs de 5 minute devin ca și noi. De vânzare în orice culoare. Prețul unui tub 60 fl. Primim ghetes spre vopsire, 1 pereche 60 fl. În decurs de 3 ore sunt gata. Sa 921

Tocuri de gumă: „Palma”, „Para”, „The Star”, precum și șireturi pentru ghetes și creme cu prețuri foarte ieftine. Prețuri fixe.

Fiți atenți la firmă!

Sándor Dezső magazin de ghetes

ARAD, strada Deák Ferencz numărul 8.

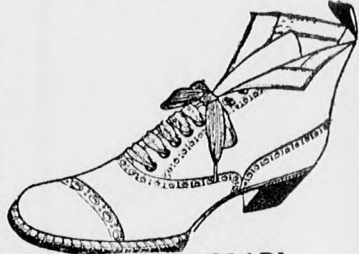
ZADARNIC CAUȚI D-TA

(A 1502)

ghete frumoase, bune și elegante, căci nu vei găsi câtă vreme nu vei merge să-ți cumperi ghetes dela „Ciobota roșie” (Piros cimma) a „Asociațiunii călțunarilor din Arad” („Aradi czipészek termelő szövetkezet”) piața Libertății Szabadság-tér) nr. 14. —

Asortiment foarte bogat de totfelul de ghetes pentru bărbați, femei și copii, ghetes pentru picioare bolnave, etc., executate elegant, din material durabil. O SINGURĂ ÎNCERCARE VĂ VA CONVINDE.

Asociațiunea călțunarilor din Arad, piața Libertății 14.

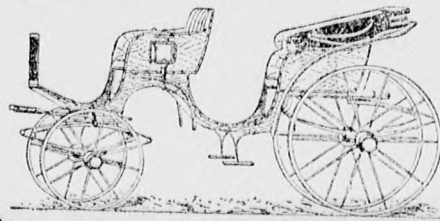

IUSTIN OLARI.

STEFAN REGEL, măestrul de trăsuri

LUGOJ, str. Buziașului nr. 30. (Casa proprie).

Ofer onoratului public bogatul meu magazin de totfelul de birje, drocare și totfelul de trăsuri țărănești.

Lucrările de faur, reparările trăsurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic. Re 1254

Prețuri ieftine.